

Marile greșeli economice care trag România înapoi de 30 de ani

Un pas înainte, zece înapoi

De 30 de ani, România pare prinsă în „meandrele concretului”. Formularea folosită de Ion Iliescu în 1996 nu a ajuns doar o emblemă pentru arta limbajului de lemn, ci s-a dovedit o profeție, măcar dintr-un punct de vedere: măsurile economice, care s-au dovedit de multe ori niște greșeli.

Scufundată într-o beție de cuvinte și [scris în dodii](#) de către majoritatea politicianilor care au ajuns să administreze țara, problema nu au fost atât vorbele. Ci faptul că, uneori, cuvintele au fost urmate de fapte care au lovit dezvoltarea economică a țării.

Ce măsuri economice catastrofale au luat politicienii români și care au fost bune, dar s-au pierdut în noianul de cuvinte și decizii golite de sens și conținut? Panorama a căutat răspunsuri la mai mulți experți, pentru a desluși o imagine la nivel macro a ultimilor 30 și ceva de ani ai României.

Ca să (te) vinzi, ai nevoie de marketing. E de ajuns o „Grădina Maicii Domnului” la discount?

Clișeul că reclama este sufletul comerțului nu e doar o vorbă în vânt. De-a lungul ultimilor 30 de ani, privind în jur nu la mari puteri economice occidentale, ci la foștii noștri confrăți din blocul comunist, iese în evidență un lucru: România nu a știut să se promoveze, să se vândă în lume, iar atunci când a făcut-o, a făcut-o prost, ba chiar păgubos – atât ca imagine, cât și ca business, în cazul marilor privatizări.

„Cred că răspunsul trebuie dat în contextul concurenței cu țările din Europa Centrală și de Est, foste socialiste, alte comparații fiind mai puțin relevante. Mi se pare important să ne uităm unde este fiecare dintre aceste state la mai bine de 30 de ani de la căderea cortinei de fier și unde ne-am fi putut afla noi, dacă luam cele mai bune decizii. Dacă ne uităm la aspectele negative ale politicii economice a României din ultimii 30 de ani, primul și poate cel mai important este **lipsa marketingului de țară, a unei strategii coerente de promovare**, cu implicații asupra economiei la toate nivelurile”, spune pentru Panorama, **Mihnea Șerbănescu**, general manager al Cushman&Wakefield Echinex.

Șerbănescu are dreptate. Și putem privi în primul rând la forma cea mai facilă de vânzare a unei imagini de țară – **turismul**. Să faci un marketing aiurit, topăind printre idei precum Grădina Maicii Domnului și frunza sub care se ascund Carpații cu tradiții din moși strămoși, exprimă o lipsă totală de cunoștințe asupra mentalității potențialilor tăi clienți. Da, turistic vorbind, România mai are zone neatinse de așa-zisul modernism. Dar să extinzi această imagine asupra întregii țări cel puțin noi, românii, știm că nu e adevărat.

Tot ce face marketingul de țară actual e să păstreze **imaginea de țară înapoiată, săracă și sălbatică**, deja lipită de noi pentru mulți occidentali. La toate acestea, se adaugă și imaginea care a vândut România în trecut: **o țară ieftină**. Chiar dacă e adevărat în multe cazuri, prin comparație cu Occidentul, conceptul nu mai e general valabil.

„În același registru, putem vorbi și despre **politica dezastruoasă de a atrage investiții majore din ultimii 10-15 ani**. Pe lângă o imagine deteriorată de absența promovării adecvate, nici nu am reușit să avem

scheme de stimulare personalizată pentru investitori strategici. Puținele excepții au fost **privatizări făcute la prețuri derizorii**. Pe de altă parte, consider că în perioada următoare, România va beneficia de proiecte de investiții majore, în condițiile în care celelalte piețe din regiune au ajuns la un nivel ridicat de saturație din acest punct de vedere”, continuă Mihnea Șerbănescu.

Acesta consideră că privatizările anilor ‘90 reprezintă o altă greșală strategică a României. Felul în care au fost făcute aceste privatizări, trecerea de la sloganul „noi nu ne vindem țara” la realitatea că „o distrugem și o dăm pe bucăți la fier vechi” au dus la închiderea unor fabrici care ar fi putut fi modernizate și eficientizate.

Niște privatizări reușite și nu niște combinații locale, care nu de puține ori au avut iz de corupție, ar fi pus România pe harta industrială a Europei și poate a lumii. Dacă ne uităm în jurul nostru, vedem că celelalte țări foste comuniste au avut o altă abordare și putem să dăm ca exemplu modul în care a fost privatizat turismul din Bulgaria, dar și marile grupuri industriale din Polonia sau Cehia.

Țara e croită strâmb

Economistul **Sebastian Buhai**, cercetător științific asociat la Swedish Institute for Social Research (SOFI) al Universității din Stockholm și cercetător științific invitat la „Centre pour la Recherche Économique et ses Applications” (CEPREMAP), din Paris, vorbește despre o altă mare problemă care a tras România în jos, în toți acești ani.

„Ceea ce ne ucide în România, de când lumea practic, este [incompetența crasă a factorilor de decizie](#) și, în opinia mea, asta mult înainte de corupție și alte metehne. Desigur, sunt legate: doar dacă ești incompetent, poți să fii corupt sau coruptibil”, explică economistul Buhai, pentru Panorama.

În opinia cercetătorului român, țara noastră păcătuiește și la **sistemul de securitate socială nereformat**, nesustenabil. Atât acoperirea, cât și rata de înlocuire a prestațiilor de șomaj este mult sub media UE sau OCDE. Există foarte puțină consiliere/instruire pentru persoanele vulnerabile, aflate în căutarea unui loc de muncă, sau pentru comunitățile marginalizate.

De asemenea, potrivit lui Buhai, [securitatea socială nesustenabilă pentru bătrânețe](#) este un exemplu de manual despre „cum să nu faci” lucruri.

De asemenea, Buhai critică și situația **educației publice și a cercetării științifice**, pentru că sunt subfinanțate, gestionate în mod execrabil, cu școli neglijate, defavorizate, în special în zonele rurale. De altfel, România avea și are cea mai scăzută [intensitate a cercetării](#) și dezvoltării din UE, de 10 ori sub ținta UE, pentru 2020.

Sistemul public de **sănătate** e o altă țintă criticată de cercetătorul în economie. Conform acestuia, sistemul public de sănătate și infrastructura spitalicească sunt un dezastru „susținut” cu cheltuieli insuficiente pentru aproape orice aspect al asistenței medicale. România suferă din cauza lacunelor de acoperire a asigurărilor publice de sănătate și a lipsei accesului la îngrijiri medicale decente.

Mai mult, nu există mecanisme care să asigure performanța, responsabilitatea și buna guvernanță în spitale, condițiile de muncă sunt inadecvate și au creat o lipsă acută de personal medical, în ciuda creșterii recente a salariilor din sistemul medical.

Scurt inventar al problemelor României, văzute de economistul Sebastian Buhai

75% din populația României este supusă [poluării nocive a aerului](#) în mod continuu;

În ceea ce privește infrastructura de apă, România se conformează normelor UE doar în proporție de 6%;

România are multe proceduri de infringement deschise la nivelul UE privind mediul, pentru tăierea ilegală/despădurirea, distrugerea ariilor protejate, poluarea mediului;

Infrastructura de transport este una dintre cele mai nedezvoltate din UE și cel mai rău stăm la transportul rutier;

Suntem cu mult în urma majorității statelor UE în ceea ce privește utilizarea surselor regenerabile de energie, precum și eficientizarea utilizării tradiționale a energiei;

Deficitul fiscal și cel de cont curent sunt uriașe;

Creștere economică este condusă de consum, lucru care împiedică convergența durabilă către standardele generale de viață ale UE;

Politici fiscale prociclice;

Lipsa unei strategii sistematice pentru a atrage/stimula investițiile private;

Mare parte din investițiile publice din țară, atât ex ante, cât și ex post, sunt făcute iresponsabil;

Absența unei politici industriale strategice notabile, dependență ridicată de importuri;

Lanțurile de aprovizionare sunt în general ignorate.

Pierderile cauzate de fiscalitate și de excepțiile de la reguli

Taxele, impozitele, regimul fiscal în general pot face sau desface o economie. În România, de-a lungul vremii, a domnit mai degrabă haosul, lipsa predictibilității și lipsa de conformare reală la măsurile luate.

„Deciziile greșite sunt numeroase”, explică pentru Panorama analistul economic **Aurelian Dochia**.

„În domeniul fiscal-bugetar, au fost create de-a lungul timpului numeroase **excepții și tratamente preferențiale, care se dovedesc greu sau chiar imposibil de corectat**. Pe lângă faptul că acestea încalcă principiul de bază al tratamentului egal al tuturor partenerilor sociali, subminând încrederea în instituții, astfel de măsuri provoacă distorsiuni în funcționarea piețelor, cu consecințe negative pe termen lung”, spune Dochia.

Ne putem împăca însă cu ideea că aceste măsuri au avut poate rolul de a atenua cât de cât impactul politicilor economice luate imediat după 1989, într-o țară căzută în mâinile eșalonului 2 și 3 al Partidului Comunist, și de a atrage investitorii speriați de un stat care trecuse prin mineriade și tot felul de preluări ostile de afaceri. Au fost soluțiile găsite de niște politicieni care în fața oricărei probleme complicate nu au găsit de cele mai multe ori soluții și nici puterea de a rupe pisica. Le-a fost mai ușor să prezinte România ca o țară ieftină, cu salarii și costuri mici pentru investitori.

O altă problemă perpetuată a acestor 30 de ani e **tratamentul mai degrabă incorect al plătitorilor de taxe** deja existenți, care au de suportat toate excesele politicianilor, criticate aspru și de avocatul **Gabriel Biriș**, care a avut și funcții în administrația publică a finanțelor.

„Văd câteva cârpeli (eliminarea scutirii la plata CASS, creștere accize la tutun, alcool, benzină, motorină, etc), **cârpeli** care nu rezolvă mai deloc problema bugetară și creează risc de creștere a evaziunii, în special la țigări și alcool (la alcool evaziunea fiind crâncenă)”, scria acesta [pe Facebook](#), referindu-se la recente scenarii de modificare a fiscalității, propuse de guvernul condus de Marcel Ciolacu.

Biriș a atacat și scenariul creșterii TVA la 22% și al eliminării cotei reduse la alimente și HoReCa: „Pare că decidenții noștri nu au învățat nimic din pățania din 2010, când TVA a crescut brusc la 24%. Ca efect, gap-ul de TVA a crescut semnificativ”.

Biriș ține să arate că gaura din buget, despre care se vorbește atât, nu ar exista, ci veniturile au fost exagerat estimate, pentru a ieși deficitul pe care „încearcă să-l acopere acum politicienii, prin creșterea costului vieții, ce va afecta cel mai sever cetățenii cu venituri mici și foarte mici”.

„Propunerea asta, profund imorală, vine în contextul în care niciunul dintre decidenții care o cer acum nu vor să deschidă subiectul impozitării marilor averi ce nu pot fi justificate și nici a transparentizării și impozitării sumelor parcate prin paradisuri fiscale”, continua Biriș.

Mai trebuie spus că, potrivit lui Biriș, în virtutea mișcărilor tradiționale pro-ciclice ale politicienilor români, creșterea impozitării va contracta și mai mult consumul, în condițiile în care acesta este deja pe un trend puternic descrescător, ca efect al inflației (generata tot de decizii politice) și a creșterii accelerate a dobânzilor de anul trecut.

Și economistul **Sebastian Buhai** consideră că guvernul României și-a ales un moment prost pentru a reduce deficitul fiscal, după „trei decenii de incompetență”, și că este puțin probabil ca deficitul fiscal să poată fi redus considerabil în următorii ani.

S-au întâmplat și lucruri bune în România? Da, dar și-au pierdut suflul într-o mare de erori cauzate de incompetență sau rea-voință

Unul dintre puținele lucruri bune care s-au întâmplat în România, cu excepția celor venite de la natură, este introducerea **cotei unice**, în 2005. Bun până la un punct, pentru că 16% (cât era inițial) din 1.000 de lei nu seamănă deloc cu 16% din 100.000 de lei. Procentual, cota e identică, dar la piața româniei nu plătesc cu procente, ci cu banii care le rămân după impozitare, în buzunar.

De aici și cele două curente care susțin cota unică, respectiv sistemul progresiv de impozitare. Mihnea Șerbănescu, general manager al Cushman&Wakefield Echinox, are cuvinte de laudă pentru sistemul fiscal românesc relaxat, până la un punct.

„Ca lucruri pozitive, dar nepromovate îndeajuns, putem vorbi de **fiscalitatea liberală, relaxată**, care a avut o contribuție esențială la creșterea economică a României pe termen lung. Din această perspectivă, România ar fi putut fi promovată ca ‘semi paradis’ fiscal, în condițiile în care **nivelul atractiv de taxare și impozitare a ajutat atât la creșterea unui business autohton sănătos, cât și la atragerea de capital străin** și a favorizat dezvoltarea și conviețuirea acestora. Totodată, politica monetară, măsurile coerente ale Băncii Naționale a României au creat premisele unei stabilități și predictibilități la nivelul cursului de schimb”, spune șeful Cushman&Wakefield Echinox.

Și dacă am ajuns la capitolul lucruri bune care s-au întâmplat odată, trebuie amintită și, probabil, principala realizare a clasei politice românești, exprimată de **Aurelian Dochia**.

„Cea mai bună decizie politică a ultimilor 30 de ani a fost, după părerea mea, semnarea de către toate partidele politice reprezentate în Parlament a **Declarației de la Snagov în 1995, care a trasat cursul integrării europene a României**”, susține analistul economic.

Dacă ar fi să privim în ansamblu, măcar pe problemele actuale, România nu are o problemă majoră cu valoarea

taxelor aplicate. Are o problemă cu încasarea lor, mai ales că mulți cetățeni își ascund veniturile, ca să evite plata lor. Este poate și un efect al lipsei de încredere într-un stat care nu ratează nicio ocazie de a-și dovedi ineficiența și incompetența în cheltuirea banilor publici.

Astfel, cu măsuri luate pe genunchi și cu jumătăți de măsuri, unele bune, altele păguboase, dar cel mai adesea în lipsa oricărei predictibilități și a unor calcule pe termen lung, România merge înainte, sprijinindu-se fără excepție, când îi e mai greu, pe standardele cerute și pe fondurile alocate de aliații săi din UE și din NATO.